

Alex Vinken, de recordkampioen

Alex Vinken (1912-1983) was een van de sterkste schakers in de geschiedenis van MSV en kan gezien worden als een van de succesvolste Limburgse schakers van de 20e eeuw. Vinken werd in 1958 eerste-bordspeler van MSV in Maastricht en speelde bij MSV tot in 1980.

Vinken was ruim twintig jaar de schaaktechnische inspirator van de Maastrichtse vereniging. Mede door zijn simultaanseances, analyses en wedstrijdbesprekingen ontstond er een generatie MSV-schakers die tot op hoge leeftijd sterk bleef spelen. Voor zijn vele verdiensten werd hij benoemd tot erelid van MSV. Overigens was Alex Vinken ook lid van de verenigingen in Heerlen en Kerkrade en van twee Duitse clubs. De markante recordkampioen is de moeite waard om nader voorgesteld te worden.¹

Pas op z'n 18e schaker

Alex Vinken werd geboren op 19 juni 1912 in Spekholzerheide.² Hij trouwde met Keta, met wie hij altijd in Spekholzerheide is blijven wonen. Het echtpaar kreeg twee kinderen. Hij kwam pas op z'n achttiende via schoonbroer Math in aanraking met schaken, maar veroverde toch al na twee jaar de clubtitel van de Heerlense schaakvereniging, waar toch sterke schakers speelden. Echtgenote Keta gaf hem alle ruimte om te schaken wanneer hem dat uitkwam, zij had alle begrip en geduld en steunde hem in zijn hobby.

Baan als mijnwerker

Alex Vinken was mijnwerker. Na eerst acht maanden ondergronds te hebben gewerkt, ging hij bovengronds aan de slag, voornamelijk in het magazijn van de Oranje Nassau I in Heerlen en de Oranje Nassau IV in Heksenberg. Het voordeel van het werken bovengronds was dat hij in een dienst kon werken van 's morgens acht tot 's middags vier, waardoor hij zijn werk beter kon combineren met zijn grote hobby. De directeur van de Oranje-Nassau Mijnen, ir. Felix Bianchi, was eveneens een verwoed schaker en had alle begrip voor de schaakambities van zijn werknemer.³

-
- 1 Als bronnen voor dit artikel dienden met name de website over Alex Vinken [<https://www.alexvinken.nl>] en de biografie over Alex Vinken van de hand van Frank Clevers, Frits Esser en Josef Stupp (2004, uitgeverij Van Spijk, Venlo)
 - 2 Spekholzerheide (Limburgs: *Sjpekhei*) is een voormalig dorp en huidige wijk in de Zuid-Limburgse gemeente Kerkrade [<https://nl.wikipedia.org/wiki/Spekholzerheide#Geschiedenis>] (Wikipedia, geraadpleegd 15 maart 2021).
 - 3 Felix Bianchi was voorzitter van de Limburgse Schaakbond van 1927-1958 (met een onderbreking van een jaar).

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

Bij de Staatsmijnen werd veel geschaakt.⁴ Massakampen met honderden deelnemers waren geen uitzondering, zoals een treffen in 1953 tussen 500 personeelsleden van Philips en 500 schakers uit de mijnstreek.

Autodidact, maar toch 20 keer kampioen van Limburg

Alex Vinken was autodidact. Hij deed alles met zelfstudie. Desondanks bereikte hij een hoog niveau, door zijn aangeboren talent, doorzettingsvermogen en een goed geheugen. In 1934 deed hij voor het eerst mee aan het kampioenschap van Limburg. Hij werd meteen 2e. In 1940 behaalde hij zijn eerste Limburgse titel.

In totaal werd hij 20 keer Limburgs kampioen, een record dat misschien wel nooit meer verbroken zal worden. Daarnaast werd hij ook nog 'ns zes keer 2e en twee keer 3e. Na zijn 20e titel in 1965 vond hij het welletjes en trok zich terug van de titelstrijd.

Bij de beste spelers van Nederland

Ook nationaal blies hij zijn partijtje mee. In 1951 wist Alex Vinken het Kandidatentoernooi in Amsterdam te winnen, een voorwedstrijd van het kampioenschap van Nederland. Hij scoorde 8 uit 11 en verwierf het recht om mee te doen aan het NK. Hij nestelde zich hiermee definitief bij de beste spelers van Nederland. In het NK in 1952 achtervolgden pech en ziekte hem, waardoor het minder goed ging en hij (gedeeld) laatste werd. Tweemaal mocht hij begin jaren 1950 deel uitmaken van het Nederlands team: tegen West-Duitsland en tegen Zuid-Afrika.

Nederlandse topspelers over Alex Vinken

Hoe zou het zijn gegaan als zijn aangeboren talent eerder was ontdekt? Als hij al tien jaar eerder was begonnen? Als hij een goede trainer had gehad? Als hij in een regio had gewoond waar hij zich meer met sterkere spelers kon meten? Niemand minder dan de wereldkampioen van 1935-1937 dr. Max Euwe zei: 'Als Vinken onder betere materiële omstandigheden en in West-Nederland was geboren, dan was hij een wereldschaker geworden'.

Een andere Nederlandse topspeler, Lodewijk Prins, schreef in 1946:

'Vinken beschikt over allerlei sterk verschillende wapenen, behendigheid in combinatie zowel als eindspel, voortvarendheid zowel als geduld en list, intuïtie zowel als kennis van de theorie, die hij met grote beslistheid en nog grotere onvermoeibaarheid in toepassing brengt'.

⁴ Op de website over Alex Vinken is een hoofdstuk gewijd aan het schaken bij de Limburgse mijnen [<https://www.alexvinken.nl/diverse-wedstrijden/mijnen>] (geraadpleegd 15 maart 2021).

Bijdrage aan de openingstheorie: het Vinken-systeem

Het is ook een grote verdienste van Alex Vinken geweest dat hij een bijdrage heeft geleverd aan de openingstheorie. Door zijn huisvlijt en uitstekende manier van analyseren, zocht en ontdekte hij nieuwe nog onbetreden paden in de theorie van het Siciliaans:

1. e4 c5
2. Pc3 ...
3. f4 ...

De zet 3. f4 werd door Alex Vinken jarenlang bij vele gelegenheden gespeeld en in alle mogelijke varianten getest. Door toedoen van dr. Max Euwe, die de variant analyseerde en in een van zijn twaalf vermaarde openingsboekjes publiceerde, werd de variant en de naam van de bedenker over de hele wereld bekend onder de naam *Vinken-systeem*. Zijn naam blijft hiermee voor altijd aan het schaken verbonden.

Plotseling overlijden in 1983

Alex Vinken overleed plotseling op woensdag 12 januari 1983, thuis in Spekholzerheide. Limburg verloor een vooraanstaand en markant persoon. Bij zijn overlijden schreef voorzitter G. Offermans van SV Kerkrade:

‘Clubgenoten, we moeten verder met een goede vriend minder. De “Oude heer” is niet meer. Een dag van tevoren schaakte hij nog tegen Henk, twee dagen daarvoor hielp hij ons eerste team weer een stapje verder op weg naar de promotie. Mond en hart liepen over van zijn hartstocht voor het schaken. Het stimuleren van jong en oud zag hij als grootste taak. Hoeveel partijen, analyses en goede raad (die bij hem niet duur was) heeft hij ons niet gegeven?! Ik haalde hem op en bracht hem thuis. Hij hoorde bij mijn dinsdag. Het was geweldig om hem die laatste jaren onder ons te hebben. Ook voor hem!’

Artikelen in het Limburgsch Dagblad

Enkele malen zijn grote artikelen over Alex Vinken verschenen in het *Limburgsch Dagblad*. In de krant van 2 januari 1950 werd vermeld hoe hij met schaken begon en hoe hij alles zelf deed om zich het spel eigen te maken. Citaat:

Al zijn kennis van het schaken heeft hij zonder hulp, zonder leermeesters vergaard. Als schaker is hij een autodidact. Als 18-jarige jongeling begon hij te schaken en hij deed dit zoals de meeste huis-, tuin- en keukenschakers uit pure liefhebberij, maar in het geheel niet in het bezit van een degelijke ondergrond. Tegenover ervaren schakers stond hij machteloos. Maar toen het hem begon te verdrieten dat hij de enen tik na de andere kreeg, gooide hij het over een andere boeg. Het werd hem ernst. “Ik was in 4 zetten mat, ik kende geen theorie en toen heb ik het in mijn hoofd gezet om iets te bereiken”.

Dat was in 1931, maar pas echt greep de liefde voor het spel hem ten volle aan, nadat hij op 31 januari van het jaar daarop te Heerlen in een simultaanseance tegenover de Poolse grootmeester

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

WERWEDSTRIJD 16 KAMP VAN NEDERLAND, de 13 Aug tot 25 Aug 1957

No	NAMEN	VINKEN												Totaal	PRIJS
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	A. VINKEN SPEKHOZERHEIDE	x	1	1	1	1/2	1	1/2	1/2	0	1	1	1	8 pt	1.
2	L. STUMPER EINDHOVEN	0	x	0	1	1/2	1	1/2	1	1	1/2	1/2	1/2	7 1/2	4.
3	C. ORBAAN AMSTERDAM	0	1	x	0	0	0	1/2	1	1/2	1	1	0	5	7.
4	J. KARPER AMSTERDAM	0	0	1	x	0	1	1/2	0	0	1/2	1	0	4	9/10
5	P. SEEWALD BERGER	1/2	1/2	1	1	x	0	0	0	0	1/2	1/2	1/2	4 1/2	8.
6	H. v. STEENIS UTRECHT	0	0	1	0	1	x	1	1	1/2	1	1	0	6 1/2	5.
7	J. BARENDREJT AMSTERDAM	1/2	1/2	1/2	1/2	1	0	x	1	1/2	1	1	1	7 1/2	2 1/3
8	J. OOSTERWYK BRUNN MAATDYK	1/2	0	0	1	1	0	0	x	1/2	0	1	0	4	9/10
9	H. BUNT GRONINGEN	1/2	0	1/2	1	1	1/2	1/2	1/2	x	1	1/2	0	6	6.
10	J. v. LEINDE AMSTERDAM	1	0	0	1/2	1/2	0	0	1	0	x	0	0	3.	11/12
11	H. v. DONK DEN HAAG	0	1/2	0	0	1/2	0	0	0	1/2	1	x	1/2	3 pt	11/12
12	H. BOUWMEESTER A'DAM	0	1/2	1	1	1/2	1	0	1	1	1	1/2	x	7 1/2 pt	2 1/3

Alex Vinken hield zijn resultaten keurig bij. Met potlood vulde hij de scoretabel in.



Alex Vinken.



Alex Vinken (1912-1983), ereid van MSV, recordkampioen van Limburg. Foto: Historisch Centrum Limburg / Fotocollectie DSM [PR711]

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

Akiba Rubinstein in 53 zetten werd verslagen. Deze ontmoeting met een grootmeester was voor Vinken de eerste machtige stoot in de richting van het doel, dat hij zich overigens in alle bescheidenheid had gesteld. Er volgden meer nederlagen, al schonk hem het feit dat hij in 1933 clubkampioen werd van de schaakvereniging Heerlen, grote voldoening. Hij wist zelf veel te goed, dat hij in de theorie nog zeer zwak was. „Goed, ik heb verloren”, zei hij bij zichzelf bij elke nederlaag die hij leed, „maar een volgende maal zal ik het beter doen”. En dat zwoor hij telkens opnieuw, als hij voor de kracht van een ander het hoofd had moeten buigen. Nederlagen ontnamen hem de moed niet, integendeel, zij staalden hem in zijn voornemen om iets te bereiken. „Juist”, zo vertelt Vinken nu, „omdat ik mijn eigen weg moest vinden en geen andere leermeester had als mijn boeken, kwam ik die nederlagen allemaal te boven. Elke nederlaag prikkelde mijn activiteit. En dat wat ik nu ben, daar heb ik wel jaren voor moeten vechten. Door zelfstudie ging ik wel langzaam vooruit, maar mijn moreel werd er steeds krachtiger door.”

In dit artikel kwam ook het grote doorzettingsvermogen van Alex Vinken aan de orde:

Hij moet hard voor zichzelf en de zijnen werken. Het is zo gemakkelijk gezegd om na gedane dagtaak een schaakbord op te nemen en zich dan te verdiepen in de theorie en schaakpartijen der grote meesters te analyseren. Daar komt een geweldige dosis doorzettingsvermogen voor kijken. Begin er maar aan, om je kennis over alle factoren, die het schaakspel beheersen, te verrijken. Bestudeer de theorie maar, het middenspel, het eindspel, de tactiek. Verscherp maar je combinatievermogen, werp je maar op de strategie enz, enz....! Begin er maar aan.

Maar Vinken bezit dit doorzettingsvermogen, omdat de liefde voor het schaakspel hem zo diep in het hart zit. Om de twee dagen speelt hij een serieuze partij en altijd heeft hij de boeken bij de hand, waaruit hij zijn kennis met een nooit aflatende interesse put. Bovendien speelde hij, en speelt nog, correspondentiepartijen met schakers in Noorwegen, Denemarken, Engeland en Amerika.

Zijn liefde voor het schaakspel was grenzeloos. Nog een citaat uit het artikel uit 1950:

Voor Vinken bestaat er geen mooier spel en hij juicht het toe dat de interesse voor dit edele denkspel vooral op de scholen, op de middelbare scholen nog steeds toeneemt. „Een kind dat schaken leert, wordt geen straatjongen of – meisje” is zijn mening. En het verheugt hem evenzo, dat het schaken thans aan de OVS-ers van de Staatsmijnen wordt geleerd. Alex Vinken spreekt ten slotte met warmte over ir. F. Bianchi, directeur van de Oranje-Nassau Mijnen, die – zelf een verwoed schaker en voorzitter van de Limburgse schaakbond – hem zoveel ter wille is geweest en het hem mogelijk heeft gemaakt zich als schaker te ontwikkelen.

In het Limburgs Dagblad van 16 juli 1965 schreef de schaakmedewerker van die krant een vraaggesprek met Vinken. De aanleiding was het behalen van de 20e Limburgse titel, al was die wel op het nippertje, want nadat Vinken met A. Notten gelijk op de eerste plaats was geëindigd, was er nog een beslissingsmatch nodig (door Vinken gewonnen met 1½-½). Citaat:

We bezochten de twintigvoudige Limburgse kampioen in zijn woning, Josefstr. 61 te Kerkrade-West, om een praatje te maken met dit fenomeen. Hij is een geboren en getogen Kerkradenaar. Hij is thans 53 jaar. Zijn beroep is bedieningsvakman. Als zodanig is hij reeds vele jaren werk-

zaam bij de Oranje-Nasaumijnen en wel op de O.N. in Heerlen.

Vraag: In welke jaren bent U kampioen van Limburg geweest?

Vinken: „Van 1940 tot en met 1959, uitgezonderd 1948. In dat jaar was dr. Selman die voor 1940 meermalen kampioen was geweest, de gelukkige.”

Vraag: Wanneer bent U met schaken begonnen?

Vinken: „Toen ik 18 was leerde ik de loop der stukken. Een jaar later, dus met 19 jaar, ben ik begonnen intensief te studeren op de openingen, middenspel en eindspel.”

Vraag: Wanneer behaalde U Uw eerste kampioenschap?

Vinken: „In 1933 werd ik kampioen van de Heerlense schaakvereniging. Ik was toen 21 jaar.”

Vraag: U staat dus reeds 30 jaar aan de top van het Limburgse schaakleven. Wat kunt U onze jonge spelers aanraden te doen om tot een dergelijke succesvolle schaakcarrière te komen?

Vinken: „Studeren, studeren en nog eens studeren: openingen, eindspelen en middenspel. Partijen van meesters naspelen. Verder heel veel wedstrijden spelen; ook vluggertjes, die scherpen de geest. Ik zelf studeer nog steeds 5 á 6 uur per week. Ik doe mee aan wedstrijden van de vereniging Kerkrade en de Aachener Schachverein 1856. Van de laatste ben ik “Vereinsmeister 1965” geworden.

Vraag: Wat is Uw oordeel van het tegenwoordige peil van de schakers in Limburg? Wordt er nu sterker gespeeld dan vroeger?

Vinken: „Het spelpeil in de hoogste klasse ligt beslist hoger dan vroeger. Men kent de openingen beter, om te beginnen. Verder kent men de waarde van het positioneel overwicht en men

Boekje

Aan het Vinken-systeem is een speciaal boekje gewijd door Zdeněk Závodný uit Brno (Tsjechië). Het boekwerkje op A5-formaat telt 32 pagina's in de Tsjechische taal, met onder meer een uitgebreide analyse van het Vinken-systeem en partijen waarin het Vinken-systeem wordt toegepast en partijen van Alex Vinken zelf.

Biografie

In 2004 verscheen het boek Allemaal Schaken (uitgeverij Van Spijk; auteurs Frank Clevers, Frits Esser en Josef Stupp; ISBN 9062163882). Een deel van dit boek wordt gevormd door een biografie van Alex Vinken. Grootmeester Paul van der Sterren schreef in zijn voorwoord: ‘Alex Vinken heeft het verdiend dat hij met een biografie wordt geëerd en het Limburgse schaakleven bewijst er zichzelf een dienst mee de herinnering aan deze markante persoon levend te houden’,

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

speelt er ook naar om dit te bereiken. Vroeger bekommerde men zich niet zoveel om de theorie, waardoor veel partijen reeds in het middenspel eindigden. Dat is er nu niet meer bij. De beslissing valt nu als regel pas in het eindspel. Hiervoor is een goede kennis van het eindspel vereist. Ook dit deel van het schaakspel kent men nu veel beter dan vroeger.”

Vraag: U heeft in toernooien en wedstrijden zeker ook wel tegen bekende schaakmeesters gespeeld?

Vinken: „In toernooien en in voorronden voor het kampioenschap van Nederland heb ik regelmatig tegen alle bekende Nederlandse schakers gespeeld, ook tegen Euwe en Van Schelfhout. Verder heb ik gespeeld tegen O’Kelly, Soultanbeieff, Geza Maroczy en Arturo Pomar.”

Vraag: U heeft zeker nog herinneringen aan bijzondere belevenissen bij de ontmoetingen met de grote meesters? Kunt u ons daar iets over vertellen?

Vinken: „Een aardig feit deed zich voor in 1946 in Groningen tijdens het Staunton-toernooi. Tijdens een vrij uurtje zou ik met Smyslov een potje snelschaak schuiven. Tot verbazing van Smyslov won ik. Waarop Botwinnik tot Smyslov zei: ‘net goed, wie niet horen wil moet voelen. Ik had je gewaarschuwd voor de snelschaakkunsten van deze meneer’.”

Vraag: Meneer Vinken, wat zijn Uw verdere plannen?

Vinken: „Gewoon doorgaan met schaken. Bijzondere plannen heb ik niet. Wel geloof ik, dat het nu het geschiktste ogenblik is om me terug te trekken uit de wedstrijden om het Kampioenschap van Limburg. Dit 20ste kampioenschap vind ik wel een waardig en goed besluit”.

Hiermede was ons vraaggesprek beëindigd. Wij zijn wel benieuwd, of Vinken bij bovengenoemd besluit blijft, of hij de verleiding om te trachten om ook de 21ste keer kampioen te worden kan weerstaan. Hij is jong en vitaal genoeg om nog vele jaren mee te doen. We veronderstellen dat

Website

Er is een website, die geheel gewijd is aan Alex Vinken (www.alexvinken.nl). Alles over de recordkampioen is er te vinden: een biografie, anekdotes, partijen en een beschrijving van zijn deelnames aan vele toernooien en kampioenschappen (zoals de voorronden voor het NK in 1948, 1951 en 1953 en zijn deelname aan het NK in 1952). De site is in 2019 samengesteld door schaakpromotor Frank Clevers.

Vinken toernooi

De Kerkraadse Schaak Vereniging is Alex Vinken vanaf 1983 gaan eren met een naar hem genoemd jaarlijks toernooi, het ‘Alex Vinken toernooi’. Het toernooi bestaat nog steeds.

de Limburgse schaakbond die met recht trots is op schakers als Vinken, de kampioen een flinke huldiging zal bezorgen op de jaarvergadering in september.

Drie pareltjes uit het rijke oeuvre van Alex Vinken

We laten enkele partijen van Alex Vinken zien. In het artikel over het toernooi van 1946 in Maastricht, elders in dit boek, hebben we reeds de partij Euwe-Vinken opgenomen. In het monumentale ‘Vinken-museum’ zijn vele honderden partijen te bewonderen. We hebben drie pareltjes gekozen. Deze keuze hebben we gemaakt vanuit de gedachte: hoe experimenteerde hij met zijn nieuwigheid in het Siciliaans? En: welk toernooi behoorde tot zijn grootste successen? Vanuit dit idee kwamen we tot de keuze voor de volgende drie partijen. De eerste twee stammen uit 1939. Deze werden allebei door Jan Selman geplaatst in diens schaakrubriek in het *Limburgsch Dagblad*.⁵ Het is leuk hoe de rubriekschrijver het openingsexperiment van Alex Vinken beschrijft. De derde partij is uit het door Alex Vinken glorieus gewonnen toernooi in 1951, waarmee hij zich kwalificeerde voor het Nederlands Kampioenschap van 1952. Het was een van zijn grootste successen. Hij was op het hoogtepunt van zijn kunnen.

⁵ Jan Selman verzorgde de schaakrubriek in het *Limburgsch Dagblad* en was een sterk schaker; hij werd in de jaren 1930 en 1940 vijfmaal kampioen van Limburg en zeven keer (gedeeld) 2e.

Score van 8 uit 8

Oppermachtig was Alex Vinken in het Limburgs kampioenschap in 1950. Hij won de finale met 8 uit 8. Zijn voorsprong op de nummer twee, Jan Wanten, bedroeg 4 punten.

Koninklijke onderscheiding

Alex Vinken werd in 1971 koninklijk onderscheiden. Hij ontving de eremedaille in goud in de Orde van Oranje-Nassau voor zijn verdiensten op schaakgebied en voor het feit dat hij een voortreffelijk schaakambassadeur voor Kerkrade was.

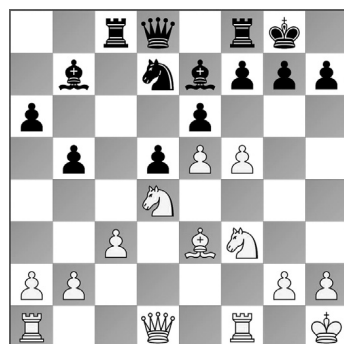
Vijf verenigingen

Alex Vinken is van vijf verenigingen lid geweest: van MSV in Maastricht en van de verenigingen in Heerlen en Kerkrade en de Duitse plaatsen Aken en Kohlscheid. Bij MSV werd hij benoemd tot erelid.

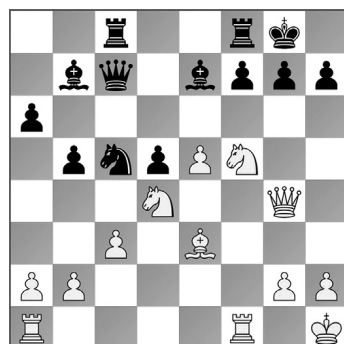
Partij 1. Vinken - Schoenmakers. Clubpartij Heerlen, 1939

Jan Selman schreef in zijn schaakrubriek in het *Limburgsch Dagblad* van 2 september 1939 over een negenkamp in Heerlen, waarin Alex Vinken al snel verzekerd was van de eerste plaats, gezien zijn score van 7 uit 7 (!) Vervolgens plaatste Selman een partij van Vinken waarvan we kunnen aannemen dat die in het kader van die negenkamp werd gespeeld.

Citaat: *'In onderstaande partij paste Vinken zijn systeem tegen de Siciliaansche verdediging weer met succes toe. Met veel anderen zijn ook wij niet van de onfeilbaarheid van zijn opbouw overtuigd, doch evengoed is het zeer lastig, vooral voor het bord, het juiste tegenspel tegen den door hem steeds met groote tactische vaardigheid en combinatiekracht gevoerden koningsaanval te vinden. Met belangstelling wachten we het resultaat af van een tweetal correspondentiepartijen, die Vinken op het oogenblik met wit tegen de hoofdklasser v.d. Heyden (Soesterberg) speelt, en die juist moeten dienen als toetsing van het witte plan. Intusschen won Vinken met 'zijn systeem' tot op heden 19 van de 20 partijen, die hij ermee speelde.'*



Stelling na 16.f5!



Stelling na 19.Dg4!

A. Vinken - P. Schoenmakers.

Gespeeld te Heerlen op 12 augustus 1939.

Letterlijke tekst uit schaakrubriek J. Selman.

1.e4 c5 2.Pc3 Pc6 3.f4 e6 4.Pf3 d5 5.Lb5! Pge7 6.0-0 a6 7.Lxc6+ [Eerste mogelijkheid: 7... bxc6.] **7...Pxc6 8.e5! Le7 9.d3** [Vinken speelt hier nooit d4, omdat hij óf veld d4, óf veld e4 voor een van zijn stukken wil reserveren.]

9...b5 10.Kh1! 0-0 11.Pe2 Lb7? [Hierop wordt direct 12. d4 sterk. Tweede mogelijkheid 11...d4 12.Pg3, Dc7. De laatste zet om pion c5 te observeren, in verband met de dreiging f5.]

12.d4! Tc8 13.c3 Pb8? [Zwak. Zwart moet consequent zijn aanval op de damevleugel voortzetten met 13...b4. Het is echter niet iedereens zaak koelbloedig op die vleugel te opereeren, wetende dat op de andere vleugel de koning door Vinken scherp belaagd gaat worden; en daarbij een twintig zwarte slachtoffers voor de oog en.]

14.Le3 cxd4 15.Pexd4 Pd7 16.f5! (diagram) [Volgens het bekende recept.]

16...exf5 17.Pxf5 Pc5 18.P3d4! Dc7 [Nu is het alweer uit!]

19.Dg4! (diagram)

19...Dxe5 20.Pxe7+ Dxe7 21.Pf5 De5 22.Ld4 [en zwart gaf op. We hebben opzettelijk weinig

aanteekeningen gegeven, omdat ieder maar eens moet nagaan waar en hoe hij anders gespeeld zou hebben. Het is duidelijk dat zwart reeds vroegtijdig het juiste plan moet kiezen; een klein verzuim, en de witte aanval wordt oppermachtig.]

Partij 2. Vinken - Wijn, 1939

J. Selman plaatste in zijn rubriek in het *Limburgsch Dagblad* van 17 juni 1939 een partij van Alex Vinken waarin deze zijn vinding weer toepaste. In de inleiding schreef Selman: 'We twijfelen er niet aan, of de lezers zullen dit snuffe bestudeeren en gebruiken'.

A. Vinken - J. Wijn (Philips, Eindhoven).

Gespeeld te Heerlen op 14 mei 1939.

Letterlijke tekst uit schaakrubriek J. Selman.

1.e4 c5 2.Pc3 [Gewoonlijk begint wit hiermede de z.g. gesloten behandeling der Siciliaansche partij, die vervolgt met 3.g3, met Lg2 enz. Vinken heeft echter geheel andere plannen! Red.]

2...Pc6 3.f4! [Ongeveer in geen enkel boek te vinden! Dat stelt zwart dus reeds in de opening voor problemen, en dat in de Siciliaan, waarin men met zwart toch wel op een 10 - 12 zetten theorie rekenen mag.]

3...d6 4.Lb5 [past in het systeem: afruil van den mooien aanvalslooper. Geen wonder, dat zwart gek opkijkt als men hem dit voor de neus zet.]

4...Ld7 5.Pf3 g6 [Hier kan zwart ook Pd4 prooberen.]

6.Lxc6 Lxc6 7.d4 cxd4 8.Pxd4 Lg7 9.0-0 [Stelt zwart een valletje, n.l. 9...Db6 10.Le3 Dxb2? 11.Dd2 Da3 12.Pcb5 met kwaliteitswinst.]

9...Pf6 [Niet goed. Wit krijgt nu op e5 een steunpunt voor zijn aanval.]

10.e5 dxe5 11.fxe5 Pd5 12.e6! (diagram)

12...0-0 [Als zwart 12....f5 speelt, volgt 13.Pxf5 gxf5 14.Dh5+]

13.exf7+ Txf7 [Gedwongen.]

14.Txf7 Kxf7 15.Pe4 Db6 [Men ziet: zwart staat beter, en wint zelfs een stuk. Het vervolg leert tevens, hoe sterk de witte aanval is!]

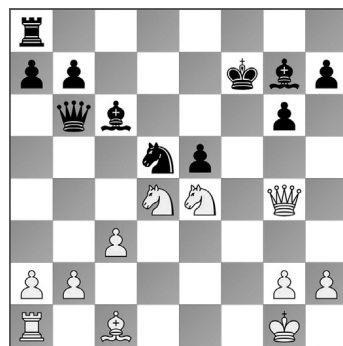
16.c3 e5 17.Dg4 (diagram)

17...exd4? 18.Pg5+ Kg8 (diagram) [Indien 18...Ke7, dan De6+! Doch nu volgt een aardig slot.]

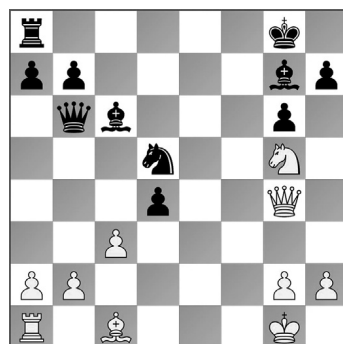
19.De6+ Kh8 20.Pf7+ Kg8 21.Ph6+ Kh8 22.Dg8+! Tg8 23.Pf7 mat. [Het oude bekende



Stelling na 12.e6!



Stelling na 17.Dg4.

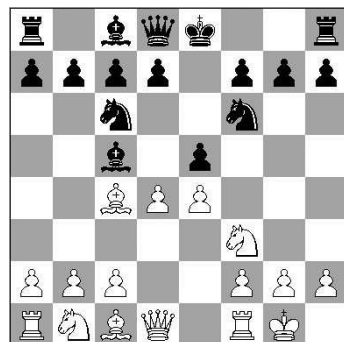


Stelling na 18...Kg8.

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

stikmat dat het 'm steeds weer doet. Zwart had op zijn 17en zet sterker kunnen spelen. Na de partij werd geprobeerd: 17... Kg8 (dus niet direct exd4) 18.De6, Kh8 19.Pd6, Tf8 20.Pc4!, Dc5 21.Pxe5 en het paard is gered, met nog pionwinst! (Doch is in plaats van 20...Dc5 niet veel beter 20...Da6! Dan kunnen, door de matdreiging op f1, niet beide paarden gered worden, Red.)

Toen werd aangegeven, na 17.Dg4, Pc7!, om het zwakke veld e6 te bestrijken. Dan volgt 18.Lh6! (verhindert de ruil op e4, immers 18...Lxe4? 19.Dd7+ met volgend mat) en als 18... exd4 dan 19.Df4+ met allerlei verwickelingen, terwijl op 18...Lxh6 komt 19.Tf1+, Lf4 20.Txf4+, exf4 21.Dxf4+, alles heel gecompliceerd, met remisekansen voor wit. In ieder geval krijgt zwart een heel moeilijke partij, die de hoogste eischen aan zijn verdediging stellen. Opmerkingen van A. Vinken.]



Stelling na 5.d4!/?/??

Partij 3. Vinken - Bouwmeester, 13 augustus 1951

Een hoogtepunt in de schaakcarrière van Alex Vinken was zijn deelname aan de voorwedstrijden van het Nederlands Kampioenschap in 1951. Dit toernooi, dat in die tijd *Candidatentoernooi* werd genoemd, werd gespeeld in Amsterdam. Alex werd glorieus winnaar en kwalificeerde zich voor deelname aan het Nederlands kampioenschap in 1952. Hier volgt de partij uit de eerste ronde tegen Hans Bouwmeester. De gehele onderstaande tekst is van de hand van GM Paul van der Sterren en is overgenomen uit het boek *Allemaal Schaken*:

Dit toernooi was voor iedere nationale subtopper zo'n beetje het belangrijkste evenement van het jaar. Ik weet uit eigen ervaring hoe zulke momenten het beste in je naar boven kunnen halen. Het geweldige succes in deze partij uit de eerste ronde zal Alex voor de rest van het toernooi vleugels gegeven hebben.

Hans Bouwmeester, die in de jaren 50 en 60 een van de beste spelers van Nederland zou worden, was hier nog jong, 21 jaar. Toch moet Alex tegen hem hebben opgezien. Een jeugdig talent heeft altijd een bijzondere uitstraling die (ongewild) intimiderend kan zijn. Misschien was dat omgekeerd trouwens ook wel het geval. Het agressieve speltype van Alex en in het bijzonder zijn flair voor materiële offers waren in die tijd zeker al bekend. Ook dat is het soort reputatie dat tegenstanders onzeker kan maken.

Vinken-Bouwmeester.

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lc4 Lc5 4.0-0 [Een ook in die tijd al zeer ongebruikelijke variant. De klassieke zet is hier 4.c3 om op 4...Pf6 direct 5.d4 te doen. Ook 4.Pc3 is een respectabele zet. Tegenwoordig is een opbouw met d3 populair en daarvoor maakt het niet zo veel uit of wit hier direct 4.d3 of eerst 4.c3 of 4.0-0 speelt en daarna pas 5.d3. Alex blijkt echter heel andere plannen te hebben.]

4...Pf6 5.d4!/?/??

(diagram)

[Voor een moderne, positioneel georiënteerde speler (voor mij bijvoorbeeld) is dit pionoffer op het eerste gezicht volkomen onverantwoord. Bij nadere analyse blijkt wit wel degelijk kansen te krijgen, maar voornamelijk van praktische aard. Wit verandert het karakter van de strijd en dwingt zijn tegenstander tot nauwkeurigheid en vooral tot denken op de korte termijn. Het is een typisch voorbeeld van wat ik hierboven als een van de kenmerken van Alex' speelstijl noemde, hij is absoluut niet bang om met een pionnetje minder te spelen. Ook is dit gambiet een niet mis te verstaan 'statement' aan het adres van zijn jeugdige tegenstander: er zal gevochten worden zonder genade.]

5...Lxd4 6.Pxd4 Pxd4 7.Lg5 [Zwart heeft het offer op de meest solide manier geaccepteerd. Nu komt hij zelfs met een zet die volgens mij beter is dan wat er later allemaal in de theorieboeken terechtgekomen is.]

7...De7! [De moderne theorie geeft als hoofdvarianten 7...Pe6 (waarop wit 8.f4 kan doen) en 7...d6 8.f4 De7. Met 7...De7 verhindert zwart 8.f4 (vanwege 8...Dc5) en wint hij een tempo.]

8.Kh1 Pe6 [Ook 8...d6 9.f4 Le6 maakt een goede indruk.]

9.f4!

(diagram)

[Als wit dit niet zou hebben gedaan, was zijn openingsopzet een fiasco. Toch heeft deze zet iets verrassends met een zwart paard op e6. Ik acht het niet uitgesloten dat Bouwmeester deze zet niet heeft zien aankomen. In ieder geval is zijn reactie niet goed.]

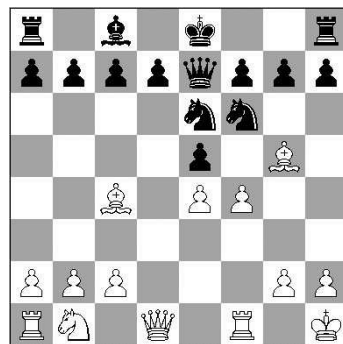
9...Pxf4? [Veel sterker is 9...exf4 waarna ik niet zie hoe wit echt voldoende compensatie voor zijn pion krijgt. Zowel 10.e5 Pxf4 11.exf6 Dxf6 12.Pc3 0-0 als 10.Lxe6 Dxe6 11.e5 Pd5 is prima voor zwart en van 10.Lxf4 Pxf4 11.Txf4 0-0 moet hij het ook niet hebben.]

10.Lxf4 exf4 11.e5! [Dit is het verschil. Omdat zwart niet 11...Dxe5 kan doen (vanwege 12.Tel Pe4 13.Pc3 f5 14.Df3) moet hij accepteren dat zijn stelling onprettig wordt ingesnoerd door de witte pion op e5.]

11...Pe4 12.Dd4 [Hier was direct 12.Txf4 sterker geweest. Na 12...Pg5 13.Pc3 0-0 14.Pd5 krijgt wit een vreselijke aanval, bijvoorbeeld 14...Dxe5? 15.Tf5! en wit wint onmiddellijk. Beter is 13...Pe6, maar ook dat ziet er na 14.Lxe6 Dxe6 15.Dh5 niet goed uit. Misschien moet zwart zeer koelbloedig 12...Dxe5 spelen, al heeft wit na 13.Lxf7+ Kd8 14.Tf1 met de bedoeling 15.Pd2 zeker genoeg compensatie voor de pion.]

12...Pg5 13.Dxf4 Pe6 14.Dg3 0-0?!

[Voor de hand liggend, maar te langzaam. Zwart moet zijn stelling direct bevrijden met 14...d6!. Als wit dan 15.Lxe6 doet, helpt hij de zwarte ontwikkeling en staat na 15...Lxe6 16.Dxg7 0-0-0 zeker niet beter. Ook 15.exd6 Dxd6 speelt zwart in de kaart. Het meest agressief is 15.Pc3, maar



Stelling na 9.f4!

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

of wit na 15...dxe5 16.Pd5 Dc5 of 16.Dxe5 0-0 genoeg compensatie voor zijn geofferde pion heeft lijkt me twijfelachtig.]

15.Pc3

(diagram)

[Nu zien de zaken er plotseling heel anders uit, het is te laat voor 15...d6 omdat 16.Pd5 dan heel sterk is.

Er is een kritieke stelling

ontstaan. Aan de ene kant moet zwart een dreigende koningsaanval afwenden en aan de andere kant zijn damevleugel zien te ontwikkelen. Bouwmeester zal hebben gevoeld dat de situatie om radicale maatregelen vraagt, maar hij slaagt er niet in een goede oplossing voor de problemen te vinden.]

15...Dc5? [Een plausible zet, maar niet radicaal genoeg. Beter is 15...Dg5 om de witte dame van het dreigende veld g3 te verjagen. Voor het eindspel na 16.Dxg5 Pxd5 of na 16.Lxe6 Dxg3 17.Lxf7+ Txf7 18.hxg3 hoeft zwart niet bang te zijn. Ook het tegenoffer 15...b5!?, om loper en toren direct een open lijn te geven, komt m.i. sterk in aanmerking.]

16.Ld3

[Hier stond Alex voor een moeilijke keus. Het dwingende alternatief 16.Lxe6 is verleidelijk. Na 16...fxe6 17.Pe4 De7 18.Txf8+ Dxf8 19.Kg1 (met de bedoeling 20.Tf1) is de witte aanval zeer sterk. Ook 16...dxe6 17.Pe4 ziet er levensgevaarlijk uit, bijvoorbeeld 17...De7 18.Pf6+ Kh8 19.Tf4! en zwart staat volkomen machteloos. Sterker is echter 17...Dxc2 waarna de situatie niet duidelijk is. De gespeelde zet 16.Ld3 is minder compromitterend en minstens even gevaarlijk voor zwart.]

16...d5 [Op deze stelling zal Bouwmeester hebben vertrouwd. Pe4 is verhinderd en daarmee lijkt zwart de ergste gevaren te hebben bezworen. Wits volgende zet moet een koude douche zijn geweest.]

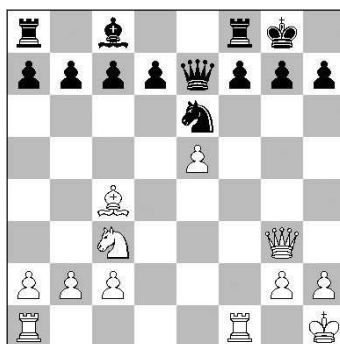
17.b4!

(diagram)

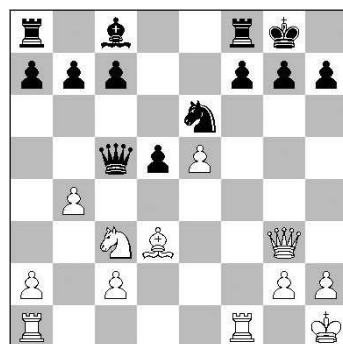
[Als tactisch inzicht en een zekere positionele onbekommerdheid (die natuurlijk ook wel eens verkeerd uitpakte) inderdaad een kenmerk van Alex' heel eigen stijl geweest zijn, is deze partij wel een prachtig voorbeeld. Na 5.d4!? en 9.f4! is dit al de derde mokerslag die zijn tegenstander te verwerken krijgt.]

17...Dc6 [Zwart moet zijn dame wel op dit ongelukkige veld zetten. Nemen op c3 kon niet wegens 18.Lxh7+ en op 17...Dxb4 zou 18.Pxd5 dodelijk zijn.]

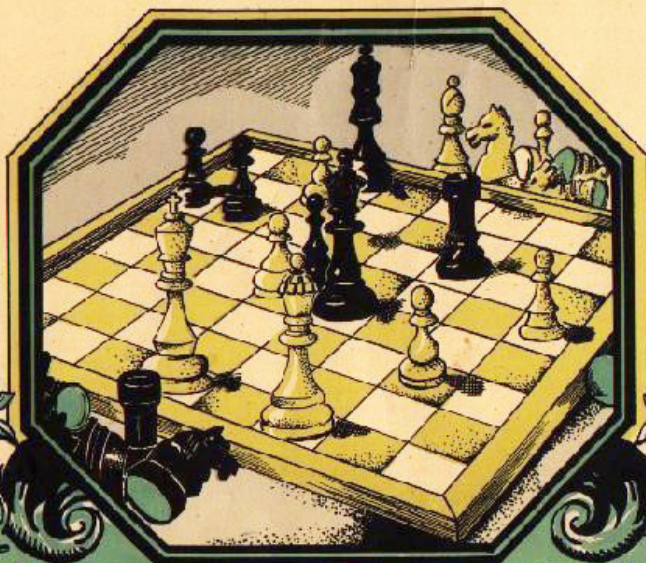
18.Tad1 [Dreigt 19.Pxd5 met de pointe 19...Dxd5 20.Lxh7+. Zwart is gedwongen om ook nog de dekking van veld f7 los te laten. Zijn stelling raakt nu volkomen ontregeld.]



Stelling na 15.Pc3.



Stelling na 17.b4!



Limburgse Schaakbond.

Kampioens ~ Oorkonde.

In 1965 behaalde de Heer
Al. Vinken, te Kerkrade. W.

voor de twintigste maal de titel :

„Kampioen van Limburg.”

Hij was kampioen in de jaren :

1940	1945	1951	1956
1941	1946	1952	1957
1942	1947	1953	1958
1943	1948	1954	1959
1944	1950	1955	1965

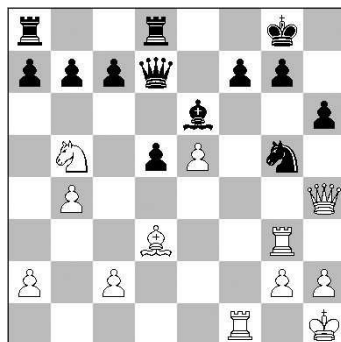
Voorzitter :

Secretaris :

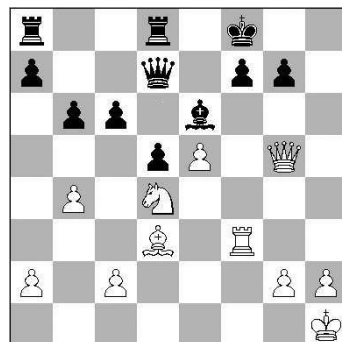
[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

18...Td8 19.Dh4 [Het moet zo langzamerhand moeilijk kiezen zijn geworden voor wit. Zoveel goede mogelijkheden dienen zich aan. Het sterkst lijkt me 19.Tf6! om de druk op de zwarte koningsstelling onbarmhartig verder op te voeren. Zwart staat dan aan alle kanten met de rug tegen de muur. Met 19.Dh4 stelt Alex



Stelling na 23.Tf1!



Stelling na 28...c6.

een concrete dreiging op, maar geeft in feite zijn tegenstander wat lucht voor een broodnodige reorganisatie van zijn verdediging.]

19...h6 20.Tf3 Pg5 21.Pb5?! [En hier gaat wit in de hitte van de strijd eigenlijk te ver in het bestoken van de tegenstander met krachtzetten, maar... het werkt wel! Het 'normale' vervolg zou 21.Tg3 geweest zijn.]

21...Le6? [Zwart grijpt zijn kans niet. Met 21...Te8 had hij een lastige spaak in de witte aanvalsmachine kunnen steken.]

22.Tg3 [Nu komt alles weer op zijn pootjes terecht, althans voor wit. Zwart heeft weliswaar eindelijk zijn loper ontwikkeld, maar zijn koningsvleugel is nog steeds geïsoleerd. De dreiging om op het goede moment op g5 te slaan hangt zwaar in de lucht.]

22...Dd7 23.Tf1! (diagram)

[Wit kan het zich permitteren om op zijn gemak de druk maximaal op te voeren. Een directe aanval met 23.Txg5 hxd5 24.Dh7+ levert nog niet veel op. De zwarte koning staat na 24... Kf8 25.Dh8+ Ke7 26.Dxg7 Tg8 27.Df6+ Ke8 natuurlijk niet ideaal, maar met 28...De7 dreigt hij zijn stelling aardig te consolideren.]

23...b6? [Tijdnood, optimisme of wanhoop? Zwart wil het witte paard onmiddellijk met c5 kunnen verjagen zodra dat op d4 verschijnt, maar laat ondertussen de koningsvleugel aan zijn lot over. Het lijkt me dat zwart alleen met 23...De7 een poging had kunnen doen om nog tegenstand te bieden. Wit kan dan stevig uithalen met 24.Tf6, maar na 24...gxf6 25.Dxh6 ontsnapt zwart met 25...Dxb4! en het dreigende mat op de onderste rij dwingt wit om remise door eeuwig schaak te nemen. Sterker is eenvoudig 24.Pd4.]

24.Df4 [Hij aarzelt nog. Met direct 24.Txg5! hxd5 25.Dxg5 bereikt wit de stelling die in de partij één zet later ontstaat direct. Eerst schermt hij nog met de dreiging 25.h4.]

24...Kh8 25.Txg5! [Maar nu hakt hij de knoop door. Met dit mooie positionele kwaliteitsoffer legt hij de hulpeloosheid van de zwarte koning onbarmhartig bloot.]

25...hxd5 26.Dxg5 [Er zijn geen directe dreigingen, maar zwart is op geen enkele manier in staat om zich aan de dodelijke omklemming te onttrekken.]

26...Kg8 27.Tf3 Kf8 [Er dreigde 28.Tg3. Na de tekstzet zou zwart zich op 28.Tg3 met 28...De7 29.Dxg7+ Ke8 (voorlopig) redden. Helaas voor zwart heeft wit nog meer ijzers in het vuur.]

28.Pd4! c6 (diagram)

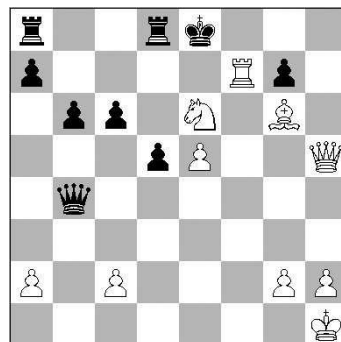
[Om de mogelijkheid Lb5 eruit te halen. Op 28...c5 zou bijvoorbeeld 29.Pxe6+ Dxe6 30. Th3 Ke8 31.Lb5+ winnend zijn.]

29.Lg6 De7 [Hierna is het afgelopen. Een laatste wanhopige poging om de tegenstander tot een uiterste krachtsinspanning te dwingen was 29...c5. De damewinst met 30.Pxe6+ Dxe6 31. Txf7+ Dxf7 32.Lxf7 Kxf7 is gunstig voor wit, maar nog niet hopeloos. Sterker is de mooie variant 30.Lxf7! Lxf7 31. Pf5! en de witte aanval is dodelijk.]

30.Dh5! Dxb4 31.Pxe6+ Ke8 32.Txf7!

(diagram)

[Een elegante slotzet. Zwart gaf het op.]



Stelling na 32.Txf7!

De ‘Maastrichtse Variant’ en het Vinken systeem

In de schaakliteratuur valt veel te lezen over de zogenaamde Siciliaanse flanksystemen, en wel twee varianten hiervan: de ‘Maastrichtse Variant’ en het door Alex Vinken bedachte systeem dat zijn naam is gaan dragen, het Vinken-systeem. In het jubileumboek dat de Maastrichtse Schaak Vereniging uitgaf bij gelegenheid van het 75-jarig bestaan in 1995 is hierover een uitgebreid artikel geplaatst van de hand van Sjef Moerdijk. Hier onder volgt dit artikel (door ons licht bewerkt, van diagrammen voorzien, iets ingekort maar ook hier en daar aangevuld met aanvullende informatie).

Hoe zien deze flankvarianten van het Siciliaans er uit?

‘Maastrichtse Variant’

1. e4 c5

2. f4 ...

Vinken-systeem

1. e4 c5

2. Pc3 ...

3. f4 ...

De opmerkelijke lezer zal opgevallen zijn dat er aanhalingstekens (‘...’) rond ‘Maastrichtse Variant’ gezet zijn, terwijl dat (bewust) niet is gedaan bij Vinken-systeem. De aanhalingstekens duiden op een afzwakking van de betreffende woorden (terwijl Maastrichtenaren toch de laatsten zullen zijn die iets wat met Maastricht te maken heeft, willen afzwakken). Waar het Vinken-systeem met recht en zonder twijfel een opening is die vanwege zijn originaliteit aan meervoudig Limburgs kampioen en MSV-speler Alex Vinken kan worden toegeschreven, is

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

er bij de 'Maastrichtse Variant' twijfel. Twijfel, omdat de opening in andere bekende systemen terugkomt, en daardoor net zo goed een andere titel zou kunnen dragen. Het is hier niet de bedoeling een compleet, schaaktechnisch en historisch verantwoord overzicht te geven over de 'Maastrichtse Variant', het Vinken-systeem en aanverwante systemen. Het is eerder een willekeurige bloemlezing over met de 'Maastrichtse Variant' en het Vinken-systeem verwante openingen. De eer gaat dus wellicht te ver om te spreken over de 'Maastrichtse Variant'. Het hier beschrevene betekent hoe dan ook een stimulans om beide openingsvarianten in uw eigen schaakpraktijk 'nieuw leven' in te blazen. De benaming 'Maastrichtse Variant' is overigens geen jonge benaming meer. Door de grote schaakmeester dr. Tartakower is al in 1930 in de *Berliner Schachzeitung* gewag gemaakt van de *Maastrichter Variante*:

Im schachtheoretischer Beziehung darf wohl als die 'Maastrichter Variante' die sonst verschollene und verrufene Spielweise 1.e4 c5 2.f4 bezeichnet werden, die dort eifrig analysiert wird und mit deren Hilfe der Vorkämpfer der ganzen Provinz Limburg, Herr Courtens, bereits gegen verschiedene Meister erfolgreich war.

In het Batsford Chess Openings-boek van Kasparov en Keene (1988) zien we de 'Maastrichtse Variant' terug bij de Siciliaanse openingen. Als hoofdvariant na 1.e4 c5 2.f4 geven Kasparov-Keene 2...d6 3.Pf3 a6 4.a4 Pc6 5.Le2 Pf6 6.d3 e6 6.0-0 Le7 8.Pc3 0-0 9.h3 Tb8 10.Le3 b5 met een interessante afwijking op zet 2 uit een wat verder verleden (Williams-Staunton, London 1851!): 2...Pc6 3.Pf3 e6 4.Lb5 g6 5.Lxc6 bxc6 6.c4 Lg7 7.De2 Db6 8.e5 Ph6 9.Pc3 Pf5 10.Pe4 en ongeveer gelijk.

De benoeming van een systeem is één punt, de inhoud ervan een ander. Naast twijfel over de originaliteit van de benaming van het 1.e4 c5 2.f4 systeem, is er ook schaaktechnisch het een en ander tegen deze opening in te brengen. Dr. Max Euwe beschreef als volgt de onderhavige opening:

'Geen goede voortzetting' (Euwe, 1958)

Kort maar krachtig, zoals Euwe dat kan zijn. Euwe ziet er voor wit geen brood in. Hij vervolgt:

2... e6

3.d3 d5

En zwart staat zeer bevredigend

(4.Pd2 Pc6 5.c3 Pf6 6.e5 Pd7 7.Le2 f6 8.exf6...)

In een coproductie met Den Hertog blijkt dat nogmaals, waar Euwe de 'Maastrichtse Variant' (niet met die naam!) noemt bij de varianten op de Tsjigorin-variant: 1.e4 c5 2.De2.

Over 1.e4 c5 2.f4 schrijven de twee analytici:

'Een ouderwetse opzet. Zwart krijgt met 2...e6 en 3...d5 bevredigend spel'

(Den Hertog-Euwe, 1962).

Maar gelukkig zijn er ook wel pro's voor de 'Maastrichtse Variant' te noemen. Wie van spanning en sensatie houdt, klinken wellicht de woorden van Rolf Schwarz als muziek in de oren.

1.e4 c5 2.f4 ontlokt hem de volgende woorden:

Ein scharfer Zug für unruhige Geister (Schwarz, 1966).

Ook hij gaat verder met:

2...e6

2...e5? 3.d3. *Der weisse Bauer f2 hat nach f2-f4 einen Aufrolpunkt.*

2...d5 3.exd5 Dxd5 4.Pc3 Dd8 5.Pf3 Pc6 6.Lc4 e6

2...d6 3.Pf3 Pf6 4.Le2 e6 5.0-0 d5 6.d3 Pc6 (Fletzer-Barcza, 1949)

2...Pf6 3.d3 d5 4.e5 Pg8 5.c3 Pc6 6.Le3 e6 7.Pf3 Ph6 8.g3 Pf5 9.Lf2 h5 (Popa-Pachman, 1949)

2...Pc6 3.d3 g6 4.c4 Lg7 5.Pc3 d6 6.Le2 Pf6 7.Pf3 Lg4 8.Le3 0-0 9.0-0 Pd7

(Nimzowitsch-Capablanca, 1928)

2...Pc6 3.Pc3 e6 4.Pf3 d5 5.Lb5 Pf6? (Pge7) 6.e5 Pd7 7.Lxc6 bxc6 8.0-0 Le7 9.d3 0-0 10.De1 Tb8 11.b3 De8 12.La3 (Kasparjan-Bronstein, 1947)

Paul Boersma heeft enkele voors en tegens van de Siciliaanse flanksystemen op een rij gezet (1983). Een deel van zijn schaakboekje gaat over 'het f2-f4 complex'. Het is hier zeker niet de bedoeling alle varianten na 2. f2-f4 te behandelen. Om echter meer inzicht te krijgen in de achtergrond van dit complex is het zinvol de inleiding van Boersma te herhalen. Boersma schrijft:

Hieronder worden die varianten behandeld, waarbij wit f2-f4 speelt en zijn koningsloper niet fianchetteert. Speelt hij wel g3 en Lg2, dan wordt dat onder de 'Gesloten Varianten' van het Siciliaans besproken. Een belangrijk kenmerk van de stelling die we gaan behandelen is dat de witte dame via de diagonaal e1-h4 een route heeft om de zwarte stelling te bestoken en dat is de reden waarom zwart gemakkelijk in een koningsaanval kan geraken. Aan de andere kant schept de ontwikkeling van de koningsloper wit problemen: die is namelijk moeilijk actief en veilig te posteren. Wit mag niet ontevreden zijn als hij de looper tegen zwarts damepaard weet te ruilen.

De varianten die bij Boersma aan bod komen en te maken hebben met de 'Maastrichtse Variant' zijn:

1.e4 c5

2.f4 ...

a). ... d5

b). ... e6

c). ... Pf6

d). ... Pc6

e). ... g6

De voortzetting 2...d6 heeft geen zelfstandige betekenis in Boersma's boek, terwijl in het eerder aangehaalde *Batsford Chess Openings* van Kasparov en Keene deze variant als hoofdvariant gegeven wordt. De schrijvers en analytici zijn het blijkbaar niet met elkaar eens. In het boek van Boersma krijgt geen van de openingen een zelfstandige naam. Tot hier over deze variant, al dan niet terecht de naam 'Maastrichtse Variant' dragend.

Net zo interessant is het Vinken-systeem, waarop Boersma ook dieper ingaat. Boersma schrijft: *Het was de Nederlander Vinken, die in de twintiger en dertiger jaren aanbeval eerst Pc3 te spelen om Pc6 af te wachten zodat de witte koningsloper dat paard kan pennen. Na 1.e4 c5*

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

2.Pc3 behandelen we 2...Pc6 als hoofdvariant. De mogelijkheden na 2...d6 worden later besproken. Na 2...e6 doet wit er beter aan niet 3.f4 te spelen, want na 3...d5 staat zwart bevredigend: 4.Pf3 dxe4 5.Pxe4 Pc6 6.Lb5 Ld7 7.0-0 Ph6 8.b3 Pf5 9.Lb2 Le7 10.g4?! Pfd4 11.Pxd4 Pxd4 en zwart staat beter, Pribyl-Nei, Tallinn, 1973.

Na 2...g6 moet zwart rekening houden met 3.d4 (1983)

Een partij van Vinken en het systeem dat naar hem genoemd is, maakt duidelijk hoe machtig dit systeem kan zijn. De partij, waarin Vinken wit heeft tegen Soultanbeieff, is gespeeld tijdens het meestertoernooi van 1946 in Maastricht. Het commentaar komt uit het toernooiboek van Lodewijk Prins, zelf deelnemer aan dit toernooi. Het was de enige keer in dit toernooi dat Vinken de kans kreeg (zo u wilt: koos) om het Vinken-systeem te spelen.

Citaat uit het toernooiboekje:

‘Vinken zag zijn stoer zwoegen eindelijk met succes bekroond. Soultanbeieff was zijn slachtoffer, maar niet dan na urenlang manoeuvreeren in een zeer gesloten en moeilijke situatie, die uit een Siciliaansche verdediging met Vinken achter de witte stukken was ontstaan. Op een oogenblik waarop iedereen, Uwe marginalist inclus, aan een anderen uitslag dan remise was gaan twijfelen, liet de Belgo-Rus zich verleiden tot het snoepen van een pion, in ruil waarvoor de ander er weldra een geheele serie opslokte. Al met al was de overwinning niet onverdiend’.

Vinken-Soultanbeieff.

1.e4 c5 2.Pc3 Pc6 3.f4 e6 4.Pf3 d5 5.Lb5 [Dr. Euwe heeft ontdekt dat wit niets anders speelt dan Nimzo-Indisch met een zet extra. Daar Nimzo-Indisch een verdediging is en wit geacht wordt de aanvallende partij te zijn, zal de gekozen speelwijze slechts ingang kunnen vinden, mits blijkt, dat de extra zet in dit geval werkelijk aanval waarborgt in plaats van verdediging.]

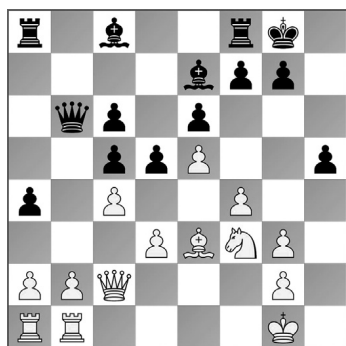
5...a6 [Volgens Nimzo-Indische gebruiken had zwart met 5...Pge7 moeten voortzetten. Maar ook de tekstzet, gebaseerd op Siciliaanse beginselen kan onmogelijk slecht zijn.]

6.Lxc6+ bxc6 7.e5 [Voor het afsluiten van de stelling, ten einde bedrijvigheid van zwarts loopers onmogelijk te maken, kan natuurlijk slechts worden gepleit. Toch was eerst 7.d2-d3 het best, omdat de tekstzet met 7...c5-c4 had kunnen worden beantwoord.]

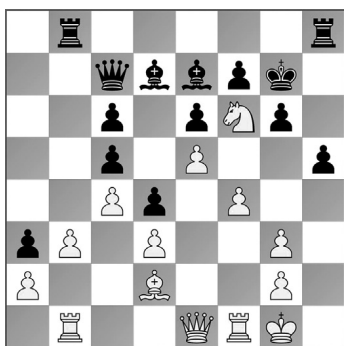
7...Pe7 8.d3 h5 [Zou zwart wits plannen hebben voorzien, dan had hij alsnog op controle over veld c4 aangestuurd, opdat blokkade door c2-c4 te juister tijd had kunnen worden verhinderd. Juist was daarom 8....a5! 9.Pe2, La6 10.b3 (anders heeft c5-c4 nog meer uitwerking) 10....c4 11.bxc4, dxc4 12.d4, c5! met kansen en tegenkansen.]

9.0-0 Pf5 [Na het verzuimen van deze laatste gelegenheid tot het voorkomen van c2-c4 geraakt zwart op een hellend vlak. De helling is zwak en ruw, en de zwaartekracht wellicht niet eens onweerstaanbaar, maar het is nu eenmaal moeilijker een helling op te klauteren, dan af te glijden. Aangewezen was 9....a5 10.Pe2 La6 als voren.]

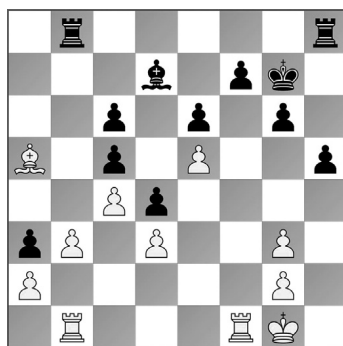
10.Pe2 a5 [Te laat. Na de insluiting van zwarts loopers met c2-c4 beschikt wit over het grootste deel der manoeuvreerruimte, een voordeel, dat in dit geval bijna niet met succes kan worden



Stelling na 16.Tfb1.



Stelling na 31.Pf6.



Stelling na 35...Kg7.

bestreden. Nadat het eerste doel

van zijn opzet is bereikt behandelt Vinken de partij heel goed.]

11.c4 a4 12.Pg3 Pxg3 [Ook 12....Pd4 13.Le3 leidt tot ruil van den eenigen goed geplaatsten zwarten officier, zonder dat zwart zijn kansen kan verbeteren. Het best was 12... g6 benevens Le7 en 0-0. Soultanbeieff speelt heel dit moeilijke verdedigingsprogramma blijkbaar onder een pessimistische suggestie.]

13.hxg3 Le7 14.Le3 0-0 15.Dc2 Db6 16.Tfb1

(diagram)

16...d4 [Veld e4 moest zeker nooit zonder noodzaak worden prijsgegeven. Afwachten was de boodschap, b.v 16... La6 17...Tfb8 enz., nog altijd met redelijke remisekansen. Na den tekstzet is zwart, zij het ook achter een sterke verschansing, praktisch tot ledigheid gedoemd. Aan wits kant worden de slotmaatregelen met groote breedvoerigheid getroffen.]

17.Lf2 Ld7 18.Pd2 Tfb8 19.Dd1 g6 20.Pe4 Kg7 21.Le1 Dc7 22.b3 a3 [Anders verkrijgt wit een vrijen a-pion, die bovendien nog de rol van een extra pion zou spelen. Wit heeft zijn illusie (doelwitten voor zijn looper) zoo goed mogelijk verwezenlijkt en is er van nu af op uit, dien looper toegang te verschaffen.]

23.Ld2 Tb7 24.Dc2 Th8 25.Tf1 Tbb8 26.Tf3 Da7 27.Tb1 Tb7 28.Dd1 Tbb8 29.De1 Db6 30.Tf1 Dc7 31.Pf6

(diagram)

31...Lxf6? [Alle lof voor wits combinatie, die een niet alledaagsche diepte vertoont. Maar zij was geenszins dwingend. Na 31...Tb7 zou wit nog steeds zeer veel te bewijzen hebben gehad. Dat het zoo moeilijk is een winnende operatie voor wit aan te toonen, zwarts bijna consequent lijdelijke houding ten spijt, pleit niet voor de aanvalswaarde van het door Vinken ontworpen systeem ter bestrijding van de Siciliaansche verdediging.]

32.exf6+ Kxf6 [Na 32. ...Kh7 33.f5 (dreigt Lf4) 33...e5 34.Dc1 Ta8 (34...Lxf5, dan 35. Txf5, gxf5 36.La5! en Dg5) 35.Lh6 zou de helling eveneens sterker en gladder zijn geworden.]

33.La5 Dd6 [33....Db7 34.De5+ Ke7 35.Lc7 zou minstens de kwaliteit hebben gekost.]

34.De5+ Dxe5 [34....Ke7 dan weer 35.Lc7!]

Hoofdstuk 7 Grote MSV'ers

35.fxe5+ Kg7 [Een van de voornaamste pointes is, dat de pion niet kon worden genomen wegens mat op c7. Dat veld is echter in elk geval de toegang tot victorie.]

(diagram)

36.Lc7 Tb7 37.Ld6 Td8

38.Tf2 Le8 39.Lxc5 Ta8

40.Td1 Td7 41.Tf4 g5

42.Te4 Ta5 43.b4

(diagram)

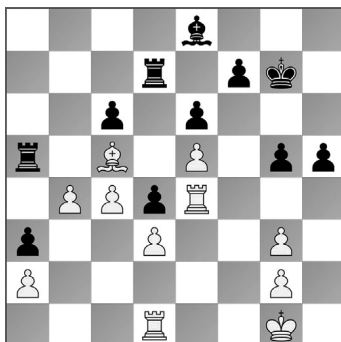
43...Txc5 [Geen wonder, dat zwart der vertwijfeling nabij is. 43...Ta4 44.Tb1, f5 45.Txd4, Tb7 46.Td8, Kf7 47.Kf2 zou op den duur hetzelfde resultaat hebben gehad als de tekstzet. Zie ook 43. ...Ta4 44.Tb1, Kg6 45.Kf1, benevens Ke2 en dan Lxd4. Later is dan zoo nodig pion a3 aan de beurt.]

44.bxc5 Tb7 45.Tde1 Kf8 46.Kf2 Ke7 47.Txd4 f6 48.exf6+ Kxf6 49.Td8 Ld7 50.Ta8 e5 51.Txa3 Lg4 52.Tb3 Ta7 53.Ta1 Ta5 54.a4 e4 55.d4 Le6 56.Tb4 Kf5 57.Ke3 Kg4 58.Ta3 Kxg3 59.Kxe4+ Kg4 60.d5 Ld7 61.Kd4 h4 62.Tb7 [Zwart geeft het op.]

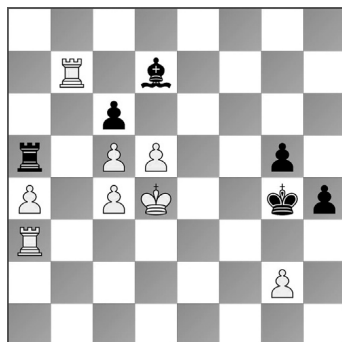
(diagram)

(1-0)

Beide systemen zijn in de praktijk veel toegepast. Wie in databases zoekt op partijen waarin de beginzetten 1.e4 c5 2.f4 zijn gespeeld, vindt duizenden partijen. Het Vinken-systeem is nog veel vaker gespeeld. Zoekend op de beginzetten 1.e4 c5 2.Pc3 Pc6 3.f4 verschijnen ettelijke duizenden partijen, ook van meesters en grootmeesters op hoog niveau. We troffen ook de naam van de Finse grootmeester Heikki Westerinen aan onder de spelers die deze systemen hebben gespeeld. Saillant detail: Westerinen heeft in Maastricht geschaakt bij VSM.



Stelling na 43.b4.



Stelling na 62.Tb7.



**25^e INTERNATIONAAL
ALEX VINKEN
RAPID SCHAAK TOERNOOI**

ZONDAG 22 JUNI 2008
Sjtaater Hoes Terwinselen Kerkrade

SGL

Dit toernooi wordt mede mogelijk gemaakt door

Of Alexandra Kosteniuk komt is nog niet zeker maar jij toch zeker wél?

organisatie: de Kerkraadse Schaak Vereniging, meer informatie op www.armati.nl/ksv

26^e internationaal

ALEX VINKEN RAPID SCHAAK TOERNOOI

zondag 21 juni 2009



Enkele originele aankondigingen van het jaarlijkse Alex Vinken toernooi in Kerkrade.